

ՀԱՍՏԱՏՈՒՄ ԵՄ

Հայ-Ռուսական համալսարանի
գիտության գծով պրոբեկտոր, փ.գ.դ.,
ֆ.մ.գ.թ, պրոֆեսոր

Դ.Ս. Ավետիսյան

08 դեկտեմբերի 2025թ.

ԱՌԱՋԱՏԱՐ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԻ ԹՅԱՆ ԿԱՐԾԻՔ

Գևորգ Վարդանի Բարսեղյանի՝ «Օպերատիվ-հետախուզական գործունեության
քրեականական ապահովումը» վերտառությամբ ԺԲ.00.05 – «Քրեական իրավունք և
կրիմինոլոգիա, քրեականական իրավունք» մասնագիտությամբ թեկնածուական
ատենախոսության վերաբերյալ

Հետազոտության թեմայի արդիականությունն առաջին հերթին պայմանավորված է
Հայաստանի Հանրապետությունում իրականացված քրեականական բարեփոխմամբ, որն
ավարտվել է նոր քրեական օրենսգրքի ընդունմամբ և, մասնավորապես, որակապես նոր
մոտեցմամբ և քրեական պատասխանատվությունը (նախկինում՝ արարքի
հանգավորությունը) բացառող հանգամանքների համակարգի վերահսկութավորմամբ:
Կատարված փոփոխություններից է դարձել սույն ուսումնասիրության օբյեկտ հանդիսացող
հարցի մասնակի ամրագրումը Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսդրության
մեջ: Քրեական օրենսդրության մեջ այնպիսի ինքնուրույն հանգամանքի առկայությունը, որը
բացառում է այն անձանց քրեական պատասխանատվությունը, ովքեր համագործակցում են
ՕՀԳ իրականացնող մարմինների հետ, կամ հենց իրենք՝ ՕՀԳ իրականացնող անձինք, իիստ
հիմնավորված է առաջին հերթին այն պատճառով, որ հանգամանքների ներկայիս
համակարգը չի կարող համարժեք և համապարփակ քրեականական գնահատական տալ
նման սոցիալապես օրինական գործողություններին: Նշվածը նշանակում է, որ անձի
քրեական պատասխանատվությունը բացառող այս կամ այն հանգամանքը կամ չի կարող
հիմնավորել անձի քրեական պատասխանատվության բացակայությունը, կամ նման
հիմնավորումը չափազանց "թույլ" և ստեղծված իրավիճակին ոչ համարժեք կլինի:

Մինչդեռ հանցավորության ներկա վիճակը, երբեմն հանցավոր ուսնագությունների
կատարման հայտնաբերման և կանխարգելման միջոցների սահմանափակությունը
անհամարժեցություն են առաջացնում օպերատիվ-հետախուզական գործունեության

զինանոցում գտնվող այլ միջոցների, այդ թվում ոչ քրեականական բնույթի լայն օգտագործման անհրաժեշտություն: Օպերատիվ-հետախուզական գործունեության իրականացման ընթացքում իրականացվող միջոցառումների ներուժը մի շարք ծանր և առանձնապես ծանր, հատկապես լատենտության բարձր աստիճանով բնութագրվող կամ հանցավոր կազմավորումների կազմում կատարվող հանցագործությունների բացահայտման և կանխարգելման գործում դժվար է գերազնահատել:

Նշված համատեքստում խիստ կարևոր է ՕՀԿ իրականացնող կամ ՕՀԿ իրականացնող մարմինների հետ համագործակցող անձի իրավաչափ վարքագծի հնարավոր ձևերի մանրակրկիտ ուսումնասիրությունը: Մի շարք օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումների շրջանակներում, ինչպիսիք են, օրինակ, օպերատիվ ներդրումը, տարբեր հանցավոր խմբերի կազմում ներդրված անձինք, ձեռք բերելով այսպես կոչված "թվայցալ հանցակիցների" կարգավիճակ, ստանձնելով մի շարք "քրեական/կրիմինալ պարտականություններ" (օրինակ նախապես չխոստացված թաքցնելը, հանցավոր ճանապարհով ակնհայտ ձեռք բերված գույքի ձեռքբերումը), որոնց կատարումն անհրաժեշտ է հանցավոր խմբի առաջնորդների վստահությունը շահելու և բացահայտման հնարավորությունը նվազեցնելու նպատակով, կարիք ունեն պատշաճ քրեականացված պաշտպանության: Օպերատիվ ներդրման դեպքերն անխուսափելիորեն ենթադրում են ներդրված անձի կողմից խմբի կազմում այլ անձանց հետ միասին քրեականացված պահպանության տարբեր օբյեկտների վեաս պատճառելը, ինչն ել համանման է դարձնում հանցակցության ինստիտուտը և օպերատիվ ներդրումը:

Այսպիսով, իրականացված հետազոտության գիտական նորույթը կայանում է նրանում, որ առաջին անգամ Հայաստանի Հանրապետությունում իրականացվել է համալիր գիտական հետազոտություն, որն ունի միջազգութային բնույթ և նվիրված է ՕՀԿ ծառայողների և ՕՀԿ իրականացնող մարմինների հետ համագործակցող անձանց քրեական պատասխանատվության բացառման ինստիտուտի վերլուծությանը՝ օպերատիվ-հետախուզական և քրեական օրենսդրության դրույթների կիրառման պրակտիկայի օպտիմալացմանը և հանցագործության դեմ պայքարի տվյալ միջոցի ներուժի առավել լայն օգտագործմանը նպաստող գիտականորեն հիմնավորված առաջարկությունների նպատակով:

Հարկ է նշել, որ իրականացված հետազոտության նշանակությունը բարձրացվում է եմպիրիկ հարուստ բազայով և Հայաստանի Հանրապետության իրավակիրառ պրակտիկայի նյութերի մանրակրկիտ վերլուծությամբ, ինչը թույլ է տալիս հետազոտվող հարցի

կարգավորման առկա բացերին նայել "ներսից" և առաջարկել դրանց առավել համարժեք լուծում:

Հեղինակը լավ է բացահայտել ընտրված թեմայի գիտական մշակվածության աստիճանը, օգսագործվել է մեծ քանակությամբ գիտական և ուսումնական գրականության, ինչը վկայում է Գ.Բարսեղյանի կողմից իր հետազոտության թեմայի հետ կապված հարցերի համընդգրկուն դիտարկման մասին: Պետք է նշել հեղինակի գրագետ կոչը տարբեր գիտնականների տեսակետներին սեփական դիրքորոշումը հիմնավորելու համար, ինչպես նաև կոռեկտ պոլեմիկա գիտության մեջ առկա այլ դիրքորոշումների հետ:

Ուշադրության է արժանի հեղինակի կողմից ՀՀ քրեական օրենսգրքի 41-րդ հոդվածի նոր խմբագրության առաջարկը, որտեղ անհրաժեշտ է նշել հեղինակի կողմից առաջարկվող մի շարք առանցքային և սկզբունքային նորամուծություններ: Այսպիսով, նախ և առաջ, հեղինակը միանգամայն իրավացիորեն առաջարկում է այս նորմի գործողությամբ ընդգրկել ոչ միայն այն անձանց, ովքեր համագործակցում են ՕՀԳ իրականացնող մարմինների հետ դրանով իսկ օգտագործելով "օպերատիվ-հետախուզական գործունեություն իրականացնող անձ" տերմինը:

Տաջորդ մեկ այլ կարևոր հարց, որին անդրադարձել է հեղինակը՝ անձի քրեական պատասխանատվության հարց է այն դեպքում, եթե նա սադրանք է կատարել օպերատիվ-հետախուզական միջոցառման իրականացման ընթացքում: Հեղինակը միանգամայն իրավացիորեն մատնանշում է այն դեպքերը, երբ սադրանքը կարող է ճանաչվել օրինական և թույլատրելի, ինչը համապատասխանում է հանցավորության դեմ պայքարի արդյունավետության բարձրացման շահերին և նպատակներին:

Այունախոսության սեղմագիրը և իրատարակված 7 հոդվածներն արտացոլում են ատենախոսության հիմնական դրույթները:

Այս ամենով հանդերձ, ներկայացված թեկնածուական թեզում առկա են որոշ վիճարկելի դրույթներ, որոնք, ընդհանուր առմամբ, չազդելով աշխատանքի դրական գնահատականի վրա, լրացնելու հիմնավորման կարիք ունեն: Մասնավորապես.

1. Հեղինակը 98-րդ էջում մակերեսորեն բարձրացնում է օպերատիվ-հետախուզական միջոցառման ընթացքում վնաս պատճառելու իրավաչափության սահմանները գերազանցելու հարցը՝ արտահայտելով այն միտքը, որ այս պնդումը տեղին չէ: Միևնույն ժամանակ, կարելի էր ավելի մանրամասն անդրադառնալ դեպքերի վերլուծությանը և "ավելի լոյալ"

Վերաբերմունքին այն անձանց նկատմամբ, ովքեր ստեղծված իրավիճակի երստրեմալության, բացահայտվելու վախի, հուզմոնքի հետևանքով ավելի մեծ վնաս են պատճառել, քան կանխաձը, կամ էլ տվյալ կոնկրետ իրավիճակում չեն կարողացել գիտակցել, որ կարելի է հանցավոր խմբում պահպանել իրենց "վստահությունը"՝ առանց կյանքի և առողջության դեմ հանցագործություն կատարելու:

2. Չնայած կատարված հետազոտության կարևորությանը և այն փաստին, որ այն, ընդհանուր առմամբ, ունի գիտական նորույթ, այնուամենայնիվ, պաշտպանությանը ներկայացվող առաջին դրույթը չի պարունակում գիտական նորույթ: Այսպես, այդ դրույթը արդեն իսկ ամրագրված է Գ.Ս. Շկարինի "Օպերատիվ-հետախուզական գործունեության քրեական ապահովում. տեսական, կիրառական և օրենսդրական ասպեկտներ" ատենախոսության պաշտպանության ներկայացվող առաջին դրույթում:

3. Հեղինակի կողմից առաջարկվում է ՀՀ քրեական օրենսգրքի 41-րդ հոդվածը շարադրել նոր խմբագրությամբ, որի 2-րդ մասը պետք է ունենա հետևյալ խմբագրությունը. օպերատիվ-հետախուզական գործունեություն իրականացնող անձը ենթակա է քրեական պատասխանատվության օպերատիվ-հետախուզական միջոցառում իրականացնելիս մարդու կյանքի դեմ ուղղված ավարտված հանցանք, առողջության դեմ ուղղված ծանր կամ սեռական ազատության և անձեռնմխելիության դեմ ուղղված ծանր կամ առանձնապես ծանր ավարտված հանցանք, ինչպես նաև այնպիսի հանցանք կատարելու դեպքում, որը պայմանավորված չի եղել հանցագործությունը բացահայտելուն, կանխելուն կամ ապացույցներ ձեռք բերելուն աջակցելու նպատակով: Այս կապակցությամբ հայտնում ենք, որ պարզ չէ, թե ինչպիսի չափորոշչիների հիմնան վրա է հեղինակը ընտրել հանցագործությունների շրջանակը, որոնց կատարման դեպքում օպերատիվ-հետախուզական գործունեություն իրականացնող անձը ենթարկվում է քրեական պատասխանատվության: Մասնավորապես, պարզ չէ, թե ինչո՞ւ է ՀՀ քրեական օրենսգրքի Հատուկ մասի մարդու դեմ ուղղված հանցանքներից նախապատվություն տրվել սեռական ազատության և անձեռնմխելիության դեմ ուղղված ծանր կամ առանձնապես ծանր ավարտված հանցանքներին, իսկ, օրինակ, ազատության դեմ ուղղված առանձնապես ծանր հանցանքները դուրս են մնացել հեղինակի կողմից մատնանշած շրջանակներից:

Ամփոփելով վերոգրյալը, հարկ է արձանագրել, որ նշված նկատառումները կրում են մասնավոր բնույթ և չեն արժեգրկում կատարված հետազոտության նշանակություն:

Հետևողուն. Գեորգ Վարդանի Բարսեղյանի «Օպերատիվ-հետախուզական գործունեության քրեաֆրազական ապահովում» վերտառությամբ ատենախոսությունը իրենից ներկայացնում է ինքնուրույն, ավարտուն, տեսական և պրակտիկ նշանակություն ունեցող, գիտական նորույթ պարունակող հետազոտություն, համապատասխանում է Հայաստանի Հանրապետության Բարձրագույն կրթության և գիտության կոմիտեի կողմից ներկայացվող պահանջներին, և դրա հեղինակն արժանի է իրավաբանական գիտությունների թեկնածուի գիտական աստիճանի շնորհման՝ ԺԲ.00.05 –«Քրեական իրավունք և կրիմինալոգիա, քրեակատարողական իրավունք» մասնագիտությամբ:

Հայ-ռուսական համալսարանի իրավունքի

ինստիտուտի քրեական

և քրեադատավարական իրավունքի ամբիոնի վարիչ,

իրավաբանական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ՝ Ն.Յու.Զոհրաբյան

Հաստատում եմ՝

ՀՌՀ գիտքարտուղար,

